

различных социальных институтов по типу «сообщество – сообщество» как важной предпосылки обеспечения эффективной социализации подростков.

Ключевые слова: социализация, социальное пространство, культурное пространство, социокультурная среда, социокультурное пространство, социокультурное пространство школы.

O. Alekseeva

THE ROLE OF EDUCATIONAL INSTITUTION SOCIO-CULTURAL SPACE IN TEENAGERS' SOCIALIZATION

The article deals with the problem of socio-cultural space as a specific spatial-temporal integrity which is the result of culture genesis and function in relation with social parameters, as a system of connections and relations of all subjects of socialization. It highlights the main features of educational institution socio-cultural space which is based on interaction of different social institutions by type of «community – community» as an important prerequisite for the effective teenagers' socialization.

Key words: socialization, social environment, cultural environment, socio-cultural environment, socio-cultural space, educational institution socio-cultural space.

УДК [371.134 : 5(07)] (043.3)

С. О. Люленко

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ДО ПРИРОДООХОРОННОЇ РОБОТИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Модель підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін у своїй структурі містить три взаємопов'язані блоки: методологічно-цільовий (охоплює підходи, принципи, мету, компонентний склад підготовки майбутнього вчителя); змістово-процесуальний (містить інформацію про зміст, форми, методи, засоби та технологічні аспекти підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи); результативний блок (містить інформацію про рівні та результат підготовки майбутнього вчителя до природоохоронної роботи).

Ключові слова: природоохоронна робота, модель підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін, організаційно-педагогічні умови.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах радикальних змін, що відбуваються в середній та вищій ланках освіти України, постала проблема вдосконалення підготовки студентів університетів до професійної діяльності. Вирішення цієї проблеми потребує теоретичного обґрунтування й експериментальної перевірки.

Сучасна українська освіта за умов євроінтеграції потребує фахівців нової формації, яким притаманний високий рівень кваліфікації, творчих особистостей, здатних приймати виважені рішення, зокрема і у справі охорони природи. Сьогодні в теорії і практиці вищої педагогічної освіти накопичено значний досвід дослідження екологічної освіти, який охоплює багато аспектів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів, у тому числі й природоохоронного спрямування.

На необхідності екологічної освіти, підвищенні професійного та культурного рівня майбутніх учителів наголошено в Законах України «Про освіту» (1991), «Про вищу освіту» (2014), Концепції екологічної освіти в Україні (2002).

Активізація освітньої та просвітницької діяльності в галузі гармонізації взаємовідносин у системі «людина – суспільство – природа» визнається важливою в затвердженій комплексній програмі реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку на 2003–2015 роки (Постанова № 634 від 26 квітня 2003 року). Це підтверджує

значущість екологічної освіти та природоохоронної роботи на сучасному етапі розвитку суспільства.

Проблема екологічної освіти підростаючих поколінь, пов'язана із збереженням навколишнього середовища та природоохоронною роботою, завжди була актуальною в педагогічній науці.

Вагомий історичний внесок для створення фундаменту екологічної освіти зробили А. Дістервег, Й. Песталоцці, С. Русова, К. Ушинський, Я. Коменський, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, В. Вернадський, Ю. Одум, М. Реймерс та інші освітні діячі, стверджуючи необхідність досягнення гармонії між людиною і природою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Основоположниками розвитку екологічної освіти були І. Суравегіна, О. Захлебний, І. Зверев, які обґрунтували теоретичні засади, розробили концептуальні положення та заклали підґрунтя екологічної освіти.

Питаннями екологічної освіти, які частково відображають методичні, організаційні та технологічні аспекти здійснення природоохоронних заходів, займалися В. Вербицький, Н. Казанішена, Н. Кот, Н. Лисенко, Л. Лук'янова, Р. Науменко, З. Плохій, М. Соннова, С. Совгіра та ін.

Різні аспекти природоохоронної роботи у загальноосвітній школі висвітлювали О. Алексєєв, З. Андрієвська, Л. Астахова, С. Гончарова, С. Глазачов, В. Вербицький, М. Воїнственський, Н. Дуденко, Н. Жук, Л. Ілійчук, К. Магрламова, Г. Марочко, Н. Науменко, С. Павлюченко та ін.

Проблема підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін висвітлена у дослідженнях сучасних науковців (С. Герд, М. Під'япольський, І. Родигін, С. Стрижак, В. Іщенко, М. Рогозін та ін.). Науково-методичним дослідженням з питань екологічної освіти та природоохоронної роботи у їх поєднанні у процесі вивчення біологічних, географічних, хімічних дисциплін присвячені дисертації О. Бондаренко, А. Волкової, Я. Габева, Т. Івахи, І. Матрусова, О. Мітрьасової, А. Некоса, Т. Нінової, В. Обозного, М. Откаленко, Л. Сущенко, О. Браславської (Тімець), Д. Трайтак, Е. Турдикулова, О. Чернікової, Е. Шапокене, Л. Шаповал та ін.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у розробленні та теоретичному обґрунтуванні моделі підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в загальноосвітній школі.

Виклад основного матеріалу. Підготовка майбутнього вчителя до природоохоронної роботи в школі є важливою складовою природничої освіти, тому необхідна організація цілеспрямованої підготовки студентів до практичної роботи, формування знань, вмінь та навичок для здійснення природоохоронної роботи в школі. Для успішної професійної діяльності майбутній вчитель має відповідати певним загальноосвітнім вимогам, володіти відповідними якостями. У зв'язку з цим виникає потреба у створенні моделі підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в загальноосвітній школі.

Моделлю підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в школі є комплекс взаємопов'язаних елементів педагогічного процесу, що містить вимоги до знань та вмінь, структури й результатів діяльності, особистісних якостей майбутнього вчителя, умови і методи його формування.

Створюючи модель, ми виходили із розуміння, що підготовка – це процес, а поняття «процес» позначає динамічне явище і відображає закономірну, послідовну, безперервну зміну тісно пов'язаних між собою компонентів розвитку. Тому аналіз процесу підготовки вимагає бачення в ньому мети, умов та змісту.

Модель підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в школі створена нами на основі суттєвих характеристик і внутрішньої побудови професійної діяльності. Результатом упровадження цієї моделі є готовність майбутнього вчителя до природоохоронної роботи в школі.

Розроблена модель підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до

природоохоронної роботи в загальноосвітній школі складається із методологічно-цільового, змістово-процесуального та результативного блоків (рис. 1).

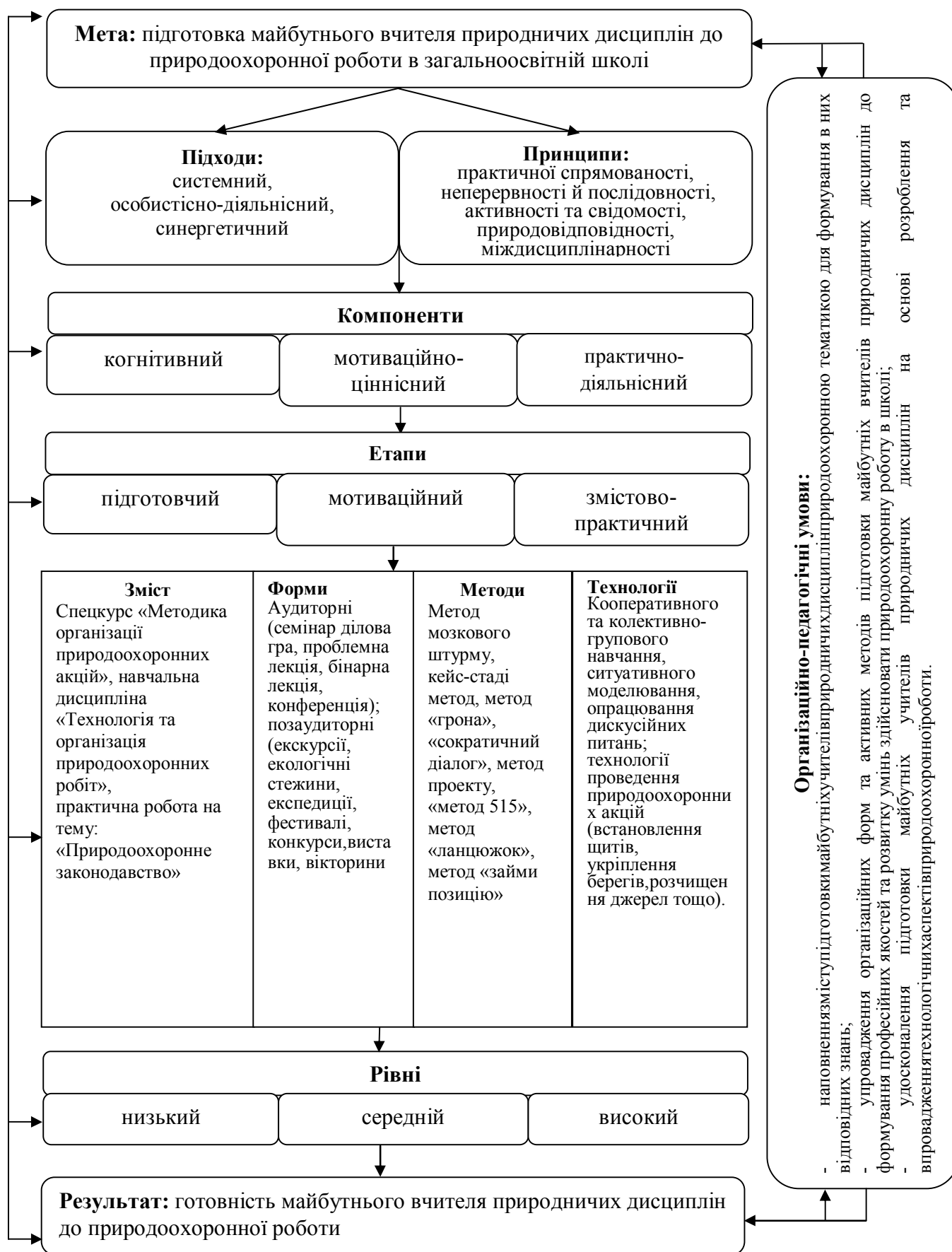

Рис. 1. Модель підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в загальноосвітній школі

Методологічно-цільовий містить включає підходи, принципи, мету, компонентний склад підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін. Змістово-процесуальний – зміст, форми, методи, засоби та технологічні аспекти. Результативний – рівні та результат.

Методологічною основою для розкриття сутності процесу підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в загальноосвітній школі є системний, особистісно-діяльнісний та синергетичний підходи.

В основі системного підходу лежить дослідження процесу підготовки як системи, яка складається з певних елементів. У педагогіці системний підхід дозволяє інтегрувати й систематизувати накопичені знання з метою їх подальшого використання для удосконалення навчально-виховного процесу.

Системний підхід дає можливість розглянути підготовку майбутнього вчителя природничих дисциплін як систему в її цілісності, єдності взаємопов'язаних і відносно стійких її елементів, в контексті освіти, їх впливу один на одного і спрямованості на загальний результат, виділивши ознаки ефективності. Цілісність розгляду освітніх явищ при системному підході дозволяє виділити і вдосконалити як окремі функції системи, так і всю систему функціонування.

Особистісно-діяльнісний підхід є складним інтегрованим поняттям, що охоплює особистісно-орієнтований і діяльнісний підходи. На думку І. Беґа, лише особистісноорієнтованому вихованню під силу досягнення особистісно-розвивальної мети, бо воно спрямоване на усвідомлення вихованцем себе як особистості, на його вільне і відповідальне самовираження. Цього неможливо досягти без поважливого, добродійного ставлення до дитини збоку значущих для неї дорослих [1, с. 37].

Діяльнісний підхід сприяє вивченню змін та створенню умов для реалізації особистості студента, його природного потенціалу на різних ступенях навчально-виховного процесу. Діяльність зумовлює формування в людини всіх психічних процесів і свідомості, а вони, у свою чергу, виявляючись регуляторами діяльності, є умовою її подальшого вдосконалення. Залучення суб'єкта до діяльності приводить до об'єднання численних і різних за складністю її компонентів у функціональну психологічну систему діяльності.

Суть діялісного підходу полягає в тому, що досліджується реальний процес взаємодії людини з навколишнім світом, який забезпечує розв'язання певних життєво важливих завдань. Людина в цьому випадку є активним началом суб'єктної взаємодії, яка виконує певну послідовність різного роду дій.

Стосовно проблем навчання діялісний підхід означає виявлення і опис тих способів дії в діяльності, які повинні привести до розкриття змісту поняття в навчальному матеріалі, що вивчається, і повноцінного засвоєння відповідних знань. Разом з тим засвоєння знань веде до закріплення відомих дій, оволодіння новими діями, які опосередковують становлення загальних здібностей і способів поведінки студентів. Знання не просто передаються, вони здобуваються учнем у процесі його власної діяльності (наприклад, навчальної). У процесі виконання такої діяльності велике значення мають уміння, пов'язані зі здійсненням змістового аналізу і проектування продуктів діяльності [2, с. 331].

За В. Лозовою, «у педагогічній науці все частіше вживається поняття «особистісно-діялісний підхід», де особистісний і діялісний аспекти утворюють нерозривну, єдину інтеграцію, спрямовану на саморух, самозростання і в кінцевому результаті на самореалізацію можливостей особистості» [3, с. 96].

Особистісно-діялісний підхід, за визначенням І. Зимньої, означає наявність актуальної ситуації інтерналізації нових форм, правил, способів і засобів соціально-професійно-комунікативної діяльності, тобто розвиток не тільки професійної компетентності учня, але і його особистості в цілому [4, с. 227].

У дослідженнях В. Серикова суть особистісно-діялісного підходу полягає в забезпеченні розвитку і саморозвитку особистості студента на основі виявлення його індивідуальних особливостей як суб'єкта пізнання і предметної діяльності [5, с. 98].

У контексті нашого дослідження доцільно використати синергізм педагогічного впливу – результат комбінованого впливу всіх складових, коли сумарний ефект перевершує вплив

таких поодиноких факторів – на наш погляд, забезпечує оптимізацію процесу підготовки вчителя. Синергетичний підхід (від грецьк. *sinergeia* – співробітництво) є комплексом взаємопов'язаних принципів функціонування різних систем, здатних до самоорганізації. Згідно з синергетичним баченням всесвіту більшість існуючих у природі систем відкритого типу спричиняє постійний обмін енергією чи інформацією. Тому педагогічні процеси й явища через наявність несталості належать до складних систем відкритого типу.

Основні положення синергетичного підходу розглядаємо як методологічні засади для розкриття сутності процесу підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в загальноосвітній школі.

Однією з найважливіших вимог синергетичного підходу є встановлення всіх взаємозв'язків досліджуваного явища, врахування всіх зовнішніх впливів, усунення всіх випадкових факторів, які спотворюють картину проблеми, яка вивчається. Друга його вимога – використання в процесі дослідження різноманітних методів у їх різних поєднаннях, не можна успішно досліджувати ту чи іншу проблему за допомогою якогось одного універсального методу.

Елементом методологічно-цільового блоку визначено принципи, які є загальними нормами організації й функціонування системи підготовки майбутніх учителів.

Як зазначає Т. Нінова, принципи – основні нормативні положення, якими треба керуватися, щоб педагогічний процес був ефективним. Принципи визначають, як можна досягти в процесі виховання цілей і завдань, що стоять перед вишем, суспільством, якими нормативними положеннями повинні керуватися викладацькі колективи у своїй діяльності в галузі екологічної освіти й виховання молоді [6, с. 125].

О. Захлебний пропонує такі принципи екологічної освіти: взаємозв'язок глобального, національного та краєзнавчого підходів, принцип співпраці, принцип прогностичності, принцип міждисциплінарності, принцип єдності теорії і практики, принцип неперервності, єдності інтелектуального й емоційного сприйняття навколишньої дійсності в практичній діяльності зі збереження, догляду за нею і поліпшення її якісного та кількісного стану [7, с. 15].

С. Глазачов та С. Петров виділяють такі принципи:

– принцип єдності загального, особливого і одиничного. Урахування цих вимог дозволяє виявити як загальні, так і специфічні закономірності екологічних, глобальних, регіональних, місцевих проблем, а також розробити шляхи подальшого покращення екологічного стану свого краю і готовність до цього процесу майбутніх учителів;

– принцип всебічного вивчення предмета. Його реалізація дозволяє досконало вивчати всі системи, форми і методи підготовки майбутнього вчителя, обставини і умови, аналізувати всі сторони підготовки майбутнього вчителя: в школі, під час польової та педагогічної практик, у процесі навчання на всіх етапах навчального процесу, узагальнення досвіду і практики роботи ВНЗ та школи;

– принцип динамічності. Цей принцип вимагає розглядати предмет дослідження в його розвитку, саморухові, змінах, застерігає від спроб повторення фактів і явищ у різних школах і в різний час бачити одноманітність і стандарт;

– принцип єдності пізнання–переживання–дії підкреслює єдність інтелекту, емоцій і праці в процесі становлення й розвитку відповідального ставлення особистості до навколишнього середовища, що відображає виховний характер екологічної освіти. Цей принцип орієнтує педагога на поєднання раціонального пізнання природи і місця в ній людини з почуттєво-емоційним впливом на учня як художньо-образних засобів мистецтва, так і безпосереднього спілкування з навколишнім природним середовищем;

– принцип інтегративності. Цей принцип дає можливість здійснювати єдиний підхід до розвитку в студентів відповідального ставлення до навколишнього середовища; узгоджений розподіл елементів змісту екологічної освіти в структурі окремих навчальних дисциплін та інших формах навчально-виховного процесу; скоординований розвиток екологічних знань, дослідницької та практичної діяльності, творчого пошуку, досвіду емоційно-ціннісних стосунків і вчинків людей. Урахування цих вимог дозволяє усвідомити різноманітність виявлених у процесі дослідження фактів, явищ, подій, уявлень як єдине ціле, як складну

систему; правильно визначити взаємозв'язки між цілим і його частинами, між окремими частинами цілого, розкрити механізми переходу простого в складне й утворення нового в результаті об'єднання частин в ціле;

– принцип прогностичності. Теоретико-педагогічний аналіз розвитку теорії і практики підготовки майбутніх учителів не приніс би ніякої користі, якби він не був спрямований у майбутнє [8, с. 28].

Ці принципи покладені в основу організації екологічної освіти, та не втрачають свого значення і зараз, але сучасний етап розвитку педагогічної науки та специфіка підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін до природоохоронної роботи вимагають удосконалення та деяких доробок.

Нами обрано такі принципи підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи:

– принцип практичної спрямованості (відповідає за набуття навичок вивчення практичної природоохоронної роботи в процесі педагогічних та польових практик, детальне ознайомлення з наслідками впливу людської діяльності на біосферу);

– принцип неперервності й послідовності (характеризується постійним обміном знань, неперервністю та послідовністю вивчення екологічної освіти протягом всього періоду навчання);

– принцип активності та свідомості (передбачає свідоме виконання студентом екологічних завдань для здійснення природоохоронної роботи);

– принцип природовідповідності (характеризує природу як основу розвитку дитини, спрямований на врахування багатогранної природи людини, особливостей розвитку з погляду віку й статі);

– принцип міждисциплінарності (забезпечує вивчення процесів з охорони природи, що виникли в результаті діяльності людини, в процесі її реалізації міждисциплінарних зв'язків, інтеграція наукових дисциплін від природничо-наукових до філософсько-естетичних.

Реалізація наукових принципів здійснюється у двох взаємопов'язаних педагогічних процесах: у процесі формування в майбутніх учителів знань і вмінь здійснювати природоохоронну роботу і в процесі застосування цих знань на практиці в загальноосвітній школі.

Щоб задовольнити сучасні вимоги до підготовки майбутніх фахівців природничих дисциплін до здійснення природоохоронної роботи в школі, потрібно вдосконалити зміст, форми і методи навчання. Одним із ключових моментів, який потрібно враховувати при виборі методів та форм, є необхідність забезпечення мотивації навчання, що, як і розвиток мислення, потребує врахування психологічних особливостей студентів.

Важливим компонентом моделі є зміст підготовки. Він потребує корекції навчальних планів і програм, створення нових підручників, навчальних посібників, удосконалення педагогічної практики, науково-дослідницької та позааудиторної роботи з метою розвитку в студентів природничих спеціальностей практичних природоохоронних умінь та навичок; оволодіння ними соціально-педагогічними та методичними знаннями; формування в студентів гностичних, проектувальних, комунікативних, організаторських, координаційних умінь, необхідних для виконання функцій учителя природничих дисциплін.

Змістове наповнення навчально-виховного процесу підготовки майбутнього вчителя матеріалом природоохоронної тематики включало оновлення програми дисципліни «Методика організації позакласної роботи школярів» з введенням до програми лабораторної роботи на тему: «Дидактичні та методичні основи природоохоронної документації», розроблення спецкурсу «Методика організації природоохоронних акцій», вдосконалення програми навчальної дисципліни «Технологія та організація природоохоронних робіт». До програми фахових практик ми додали методіку проведення природоохоронних акцій. Для вдосконалення педагогічної практики, для проведення природоохоронних заходів розробили методичні рекомендації для студентів–практикантів.

Ефективній підготовці майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в школі сприяє поєднання активних методів навчання: методу мозкового штурму, «кейс-стаді» методу, методу «трона», методу «сократичний діалог», методу

проекту, методу «515», методу «займіть позицію», методу «ланцюжка» та ін.

У структурі змісту підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін виділяємо аудиторні та позааудиторні форми організації навчання. Серед аудиторних форм: семінар, ділова гра, ігрове проектування, проблемна лекція, наукова дискусія, конференція та ін. Позааудиторних – екскурсії, експедиції, екологічні стежини, природоохоронні акції, науково-дослідна робота студентів, виробнича (до 2013 р. педагогічна) та навчальна (до 2013 р. навчально-польова) практики.

Основу змісту навчальної практики складає еколого-педагогічна та природоохоронна діяльність, структуру якої складають когнітивний, мотиваційно-ціннісний та практично-діяльнісний компоненти.

Цінність навчальної практики для майбутніх учителів природничих дисциплін полягає в тому, що вона є чи не єдиним засобом формування природоохоронних умінь та здібностей майбутніх учителів. Її зміст повинен охоплювати не тільки розроблення і використання педагогічних технологій, а й одночасне формуванням особистості як носія цих технологій.

Під час навчальної практики студенти отримують теоретичні знання про життя тварин та рослин, навчаються реєструвати окремі факти, аналізувати природні явища, пов'язувати їх з життям, спираючись на власні спостереження, узагальнювати отриману інформацію та робити правильні висновки.

Ефективність виробничої практики залежить від ступеня теоретичної розробленості як загальних, так і специфічних форм, методів, прийомів практичного навчання студентів, від правильного добору принципів її організації. Така практика є важливим чинником особистісного зростання майбутнього вчителя. Вона має потужні можливості впливу на розвиток природоохоронної самосвідомості студента.

Важливою складовою підготовки майбутнього вчителя є науково-дослідна робота, що передбачає навчання студентів технології та методики проведення дослідження, озброєння технологіями дослідження певних наукових проблем. Найпоширенішими видами студентської науково-дослідної роботи є: наукові дослідження; студентські наукові гуртки, проблемні групи; курсові, дипломні, магістерські роботи, всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт, всеукраїнська студентська олімпіада тощо.

Студентські наукові гуртки, проблемні групи сприяють оволодінню студентами науковими методами дослідження, написанню наукових доповідей, участі в різноманітних виставках, олімпіадах, конкурсах наукових студентських робіт, обговоренню наукових питань, участі в студентських наукових конференціях.

Теорія і педагогічна практика засвідчили, що технологія підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи має ґрунтуватися на вдосконаленні змісту екологічної освіти, поєднанні активних методів і ефективних форм організації процесу підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін та передбачає підготовчий, мотиваційний та змістово-практичний етапи.

Підготовчий етап реалізації технології спрямований на створення відповідного науково-методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін. Підготовчий етап передбачає такі види робіт: проектування спецкурсу «Методика організації та проведення природоохоронних акцій», спрямованого на підготовку майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи; вдосконалення педагогічної та фахової практики, вдосконалення практичної роботи з «методики організації позакласної роботи школярів» на тему «Природоохоронне законодавство».

Мотиваційний етап – спрямований на стимулювання позитивної мотивації до здійснення природоохоронної роботи в загальноосвітній школі. Змістом цього етапу є використання широкого спектру робіт зі студентами, що передбачає комплекс аудиторних та позааудиторних робіт. Ознайомлення студентів з екологічними проблемами сучасності, основними законами та нормативними актами з охорони природи такими, як: Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (25.06.1991), Закон України «Про тваринний світ» (13.12.2001), Закон України «Про природно-заповідний фонд» (16.06.1992), Земельний кодекс України (12.05.2004), Лісовий кодекс України (21.01.1994), Водний кодекс

України (06.06.1995), Закон України «Про екологічну мережу України» (24.06.2004), Закон України «Про рослинний світ» (09.04.1999), Закон України «Про охорону земель» (19.06.2003), Постанова Кабміну «Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів» (8.04.1999), Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» (19.06.2003), Конвенція «Про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів» (Рамсарська конвенція 1971 р.), Конвенція «Про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі» (Бернська конвенція 1979 р.), Постанова ВРУ «Про затвердження Порядку обмеження, тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій і об'єктів у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища» (29.10.1992), Закон України «Про меліорацію земель» (14.01.2000), Закон України «Про використання земель оборони» (27.11.2003), Закон України «Про туризм» (15.09.1995), Постанова ВРУ «Про прийняття за основу проекту Закону України про сільський зелений туризм» (16.11.2004), Постанова Кабміну «Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду» (21.04.1998), Наказ Мінекобезпеки України «Про затвердження Правил видачі дозволів на спеціальне використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу, віднесених до природних ресурсів загальнодержавного значення» (26.05.1999), Постанова Кабміну «Про розміри компенсації за добування (збір) і шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, що занесені до Червоної книги України» (1.06.1993), Наказ Держкомлісгоспу «Такси нарахування розміру стягнень за збитки, заподіяні незаконним добуванням або знищенням диких звірів і птахів (крім видів, занесених до Червоної книги України), їх жител, біотехнічних споруд» (12.03.1996).

Змістово-практичний етап підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін спрямований на формування екологічних знань та природоохоронних умінь і навичок. Змістом цього етапу є розвиток ставлення особистості до природоохоронної роботи, розвиток самостійності та творчості студентів, здійснення різноманітних форм та методів навчання, орієнтованих на підготовку майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи.

Результативний блок містить рівні готовності майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи (високий, середній, низький) та відповідний результат.

Організаційно-педагогічні умови, які є невід'ємною частиною підготовки майбутніх учителів, впливають на модель і її реалізацію як зовнішній чинник. Організаційно-педагогічними умовами підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи є: наповнення змісту підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін природоохоронною тематикою для формування в них відповідних знань; упровадження організаційних форм та активних методів підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін для формування професійних якостей та розвитку вмінь здійснювати природоохоронну роботу в школі; вдосконалення підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін на основі розроблення та впровадження організаційних та технологічних аспектів природоохоронної роботи.

Результатом підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в загальноосвітній школі є готовність майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в загальноосвітній школі.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Модель підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін до природоохоронної роботи в школі створена на основі суттєвих характеристик і внутрішньої побудови професійної діяльності. Результатом упровадження цієї моделі є готовність майбутнього вчителя до природоохоронної роботи в школі, яка складається із методологічно-цільового, змістово-процесуального та результативного блоків. У перспективі планується дослідження інтеграційних процесів підготовки майбутнього вчителя природничих дисциплін на засадах сталого розвитку та наповнення їх відповідним змістом, використання доцільних форм та методів.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х кн. Кн. 1 : Особистісно-орієнтований підхід : теоретико-технологічні засади / Іван Дмитрович Бех, ред. О. І. Цибульська. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
2. Хрестоматія з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / [укл. В. І. Лозова, А. В. Троцько, О. М. Іонова, С. Т. Золотухіна] ; за ред. В. І. Лозової. – Х. : Віровець А. П. «Апостроф», 2011. – 408 с.
3. Лозова В. Стратегічні питання сучасної дидактики / В. Лозова // Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні. – Харків : ОВС, 2002. – Ч. 1. – С. 96–97.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология / И. А. Зимняя – М. : Логос, 1999. – 384 с.
5. Сериков В. В. Личностный подход в образовании : концепции и технологии / Сериков В. В. – Волгоград : Перемена, 1994. – 152 с.
6. Нінова Т. С. Підготовка майбутніх учителів хімії до екологічної освіти і виховання учнів : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Т. С. Нінова. – Черкаси, 2001. – 221 с.
7. Захлебный А. Н. Принципы и условия экологического образования в школе / А. Н. Захлебный // Педагогические принципы и условия экологического образования : [сб. науч. трудов]. – М. : Изд-во АПН СССР, 1983. – С. 10–20.
8. Глазачев С. Н. Содержание природоохранительного образования : вопросы и методологии / С. Н. Глазачев, С. Е. Петров // Природоохранное просвещение в системе подготовки студентов к педагогической деятельности. – Волгоград : Б. и., 1976. – Вып. 1. – С. 5–41.

С. А. Люленко

**МОДЕЛЬ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ЕСТЕСТВЕННЫХ
ДИСЦИПЛИН К ПРИРОДООХРАННОЙ РАБОТЕ
В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ**

Модель подготовки будущего учителя естественных дисциплин в своей структуре содержит три взаимосвязанных блока: методологически-целевой, включающий подходы, принципы, цели, компонентный состав подготовки будущего учителя; содержательно-процессуальный, в котором содержится информация о содержании, формах, методах, средствах и технологических аспектах подготовки будущего учителя естественных дисциплин к природоохранной работе; результативный блок содержит информацию об уровнях и результате подготовки будущего учителя к природоохранной работе.

Ключевые слова: природоохранная работа, модель подготовки будущего учителя естественных дисциплин, организационно-педагогические условия.

S. Lyulenko

**MODEL OF INTENDING NATURAL SCIENCES TEACHERS TRAINING TO
ENVIRONMENTAL WORK IN SECONDARY SCHOOL**

The model of intending natural sciences teachers training in its structure includes three interrelated components: methodological and destination, including approaches, principles, purposes, the content of intending natural sciences teacher training; contented procedure, which provides information about the content, forms, methods, tools and technological aspects of the intending teacher; result block contains information on the level and training results of intending teacher to environmental work.

Keywords: environmental work, the model of intending natural sciences teachers training, organizational and pedagogical conditions.